

De ene aster is de andere niet

Er zijn zo veel verschillende asters. Zowel soorten in de natuur als gekweekte cultivars. De soorten in de natuur zijn ontstaan door de verschillende grondsoorten en plekken waar ze leven. De cultivars zijn natuurlijk zo gekweekt om zo mooi mogelijk voor mensen te zijn, zodat wij ze kopen.

En dan zijn er nog de vlinders; zijn alle asters even aantrekkelijk voor hen?

Laten we eerst eens kijken naar de asters uit de Vlinder top-10 van de Vlinderstichting.

Aster novae-angliae en **Aster novi-belgii** staan in de top-10 van vlinderlokkende planten. In tuinen is dat ook goed te zien; op deze asters zitten bij mooi zonnig weer vrijwel altijd vlinders. *Aster novae-angliae* variëteiten zijn hoge planten, met uitzondering van 'Purple Dome' die 60cm hoog wordt. Ze hebben zelden last van meeldauw. *Novi-belgii* cultivars daarentegen zijn zeer gevoelig voor meeldauw. Ook woekeren ze nogal eens. Zoveel zelfs dat ze in België op de 'bewakingslijst' staan om te observeren of ze in de natuur geen gevaar gaan vormen voor de inheemse beplanting. Het is dus oppassen met deze soort. Wilt u er toch graag een in de tuin, steek dan de uitlopers weg en gooi deze niet op de composthoop of in de groene container, maar liever bij het gewone huisvuil. Dan komen er niet per ongeluk stekjes in de natuur terecht.

Aster novae-angliae 'Barr's Pink' met de donkere roodpaarse aster 'Septemberrubin' en *Pennisetum*.

Verbena bonariensis met kleine vos

Een cultivar van *Aster novae-angliae* die zeker vlinders trekt is 'Barr's Pink'. *Aster 'Barr's Pink'* heeft geen steun nodig, ondanks zijn hoogte van 140cm. Hij staat mooi bij grassen zoals *Pennisetum* of *Miscanthus*, omdat zowel de aster als de grassen in september en oktober in bloei staan. Deze combinatie kan uitgebreid worden met *Buddleja*, *Verbena bonariensis* of *Eupatorium purpureum*.

Aster novae-angliae 'Purple Dome' combineert mooi met *Phlox paniculata 'Lichtspel'* en *Verbena bonariensis*

Aster hybriden met novi-belgii bloed

Aster dumosus bloeit van begin september tot in november, een periode dat atalanta's en distelvlinders graag nectar verzamelen voordat ze weer aan de grote trek naar het zuiden beginnen. Een voorbeeld is *Aster dumosus 'Anneke'*, die in het boek 'The Gardener's Guide to growing Asters' een novi-belgii-cultivar genoemd wordt. Geen twijfel dus of deze aster novi-belgii-genen in zijn bloed heeft. Op de foto is te zien dat vlinders gek zijn op deze plant, die met zijn beperkte hoogte van 35cm goed in borders past.

Deze roze *Aster 'Anneke'* combineert mooi met *Sedum spectabile*, *Geranium* en grassen als *Stipa* of *Molinia*.

Foto: kwekerij de Gentiaan
Aster dumosus 'Anneke' met
Kleine vos

Aster dumosus-hybride met *Sedum* en hogere grassen in de Hermannshof

De lila *Aster dumosus 'Mittelmeer'* of '*Lady in Blue*' steekt goed af tegen witte *Sedum spectabile*. Erachter de hogere *Aster frikartii 'Mönch'*, witte *Campanula lactiflora* en *Salvia 'Caradonna'* zorgen voor een combinatie die bloeit van zomer tot het eind van de herfst.

Aster cordifolius 'Little Carlow'; hiervan wordt gezegd dat het percentage novi-belgii-bloed net genoeg is om af en toe last van meeldauw te hebben. Vervelend, maar dat novi-belgii-bloed maakt ook dat de plant aantrekkelijk is voor vlinders. *Aster 'Little Carlow'* bloeit eveneens in september en oktober.

Door zijn hoogte van 80 tot 90cm combineert deze aster mooi met heesters en hogere vaste planten. Bijvoorbeeld met oranjerode *Helenium*, *Actaea simplex atropurpureum* en *Sambucus nigra 'Black beauty'* (syn. Gerda).

Andere vlinderlokkende asters

Aster amellus

In tegenstelling tot de meeste asters, die uit Noord-Amerika stammen, komt *Aster amellus* oorspronkelijk uit Italië. Het is dus niet vreemd dat deze aster een zoonanbidder is die van kalk en niet te natte grond houdt.

Aster amellus 'Veilchenkönigin' heeft in augustus en september dieppaarse bloemen die vlinders en bijen aantrekken. Deze cultivar is 45cm hoog en combineert prettig met *Geranium 'Rozanne'*, *Echinacea purpurea* en *Sedum spectabile 'Stardust'*, die allen ook vlinders lokken.

Bij deze combinatie is het wel opletten dat de aster de Echinacea niet wegdrukt. Aangezien Aster amellus zich op een goede plek graag uitbreidt, terwijl de Echinacea wel een goede weerstand tegen ziektes heeft, maar niet tegen opdringerige buren bestand is.

Aster thompsonii 'Nanus' is een lage cultivar met lila-paarse bloemen, die mooi combineert met groengele grassen.

Aster x frikartii 'Mönch' is een kruising van Aster amellus en Aster thompsonii. Aster frikartii heeft nogal eens de neiging om te vallen, ook is hij niet bestand tegen sterke buurplanten. Vandaar dat hij zich goed voelt naast stevige Salvia's, die de Aster niet wegdrukken, maar hem fijn steun bieden. Gele Salvia combineert mooi met de lila bloem met het gele hartje. Maar donkerpaarse Salvia's, bijvoorbeeld 'Caradonna', geven meer structuur aan de border. Zowel de aster als de salvia verdragen redelijk wat droogte.

Aster frikartii 'Mönch' met Salvia glutinosa en Rudbeckia fulgida in Sussex Prairies Garden

Houdt u van pittige kleuren? Probeer dan eens Aster x frikartii 'Mönch' met Dahlia 'Bishop of Llandaff' en Verbena bonariensis. Voor een zachte harmonie in kleur kiest u Aster x frikartii 'Mönch' met Scabiosa columbaria 'Butterfly Blue' mooi met Sedum spectabile en Salvia nemerosa, aangevuld met lavendel is vlinderbezoek een zekerheid.

Aster tongolensis met Rosa 'Wim Oudshoorn'

Aster tongolensis is een Chinese aster die in juni al vlinders lokt, een tijd waarin ook veel rozen bloeien. Mooi met gele of zalmkleurige rozen of zilverkleurige bladplanten zoals *Stachys byzantina*.

Aster pyrenaicus 'Lutetia' trekt volgens 'The Gardener's Guide to growing Asters' ook veel vlinders. Zoals de naam al zegt komt deze soort oorspronkelijk uit de Pyreneeën. Op matig droge doorlatende kalkrijke grond is het een zeer sterke plant. Mooi vooraan in de border, waar ze een wolk van lichtblauwe bloemen drapeert. Mooi naast *Rosa 'Escapade'* of 'Lovely Fairy'.

Het lijkt wel dat alle asters aantrekkelijk zijn voor vlinders. Toch is dat niet zo.

Kleinbloemige asters

De meeste kleinbloemige asters trekken weinig tot geen vlinders. Op *Aster 'Monte Cassino'* zult u er zelden of nooit een zien. Ook niet op *Aster lateriflorus*. *Aster ericoides* is een twijfelgeval; via google zijn foto's te vinden met vlinders op de cultivar 'Pink Spray', maar dit is een hybride waar dus misschien novi-belgii-bloed in zit. *Aster 'Pink Spray'* wordt 120cm hoog en bloeit van augustus tot oktober.

Schaduwverdragende asters

Aster divaricatus en *Aster macrophyllus 'twilight'* zijn goede asters voor moeilijke plekken, maar veel vlinders zul je er niet op zien. Een enkele keer zal er een koolwitje landen op de lila bloemen van *Aster 'Twilight'*, maar langer dan twee seconden duurt zo'n bezoek nooit.

Bedenk wel dat deze asters zo sterk zijn dat ze kunnen woekeren. *Aster divaricatus* heeft sterke buurplanten nodig en kan zich flink uitzaaien. *Aster 'Twilight'* zaait zich niet uit, maar kruipt met zijn wortelstokken ook langs sterke buurplanten om verderop weer een plekje te veroveren.

Aster ageratoides trekt op een zonnige standplaats bijen en vlinders aan. De hoofdbloei valt in september, tot in oktober. Een sterke bodembedekkende plant die enigszins woekert. Daarom vooral geschikt voor een plantvak dat aan alle zijden aan bestrating grenst. Mooi te combineren met sterke buurplanten zoals herfstanemoon en *Persicaria*. Net als de aster kunnen deze planten ook goed in zon of halfschaduw.

Er zijn diverse cultivars die in kleur variëren van wit tot lila en paars en in hoogte van 40-70cm. Cultivar 'Asran' woekert behoorlijk en is niet aan te raden in de tuin, maar de lila cultivar 'Harry Schmidt' woekert al minder. Toch zult u ook deze cultivar in de gaten moeten houden. Als u dat niet doet heeft u kans dat deze aster de hele tuin door gaat wandelen.

Asters zijn prachtige najaarsbloeiers, die het ook goed doen in een vaas.

Asters groeien het liefst in humeuze, goed doorlatende maar vochthoudende grond. Op een open zonnige plek zijn ze in hun sas en trekken ze de meeste vlinders aan. Op droge zandgrond doen ze het goed op een plek waar tot drie uur 's middags de zon schijnt. De lagere asters verdragen meestal meer droogte dan de hoge asters, maar ook hier zal de uitzondering de regel bevestigen.

Er is dus geen reden waarom u geen asters in uw tuin zou zetten. En heeft u geen tuin, maar wel een balkon, dan kunt u ze ook in een pot zetten. Vooral *Aster x frikartii*, *Aster 'Little Carlow'*, *Aster novi-belgii*, *Aster thompsonii* en *Aster tongolensis* komen in een mooie pot goed tot hun recht. Combineer met een pot met *Scabiosa 'Butterfly blue'* en een pot met *Origanum* (vulgare of 'Herrenhausen'). Zet u deze combinatie op een zonnige open, maar niet winderige, plek dan is vlinderbezoek gegarandeerd!

Aster amellus 'Veilchenkonigin'

- *Geranium 'Rozanne'* (Ooievaarsbek, h50, bl 7-10) $\phi\Delta\Delta \text{ F}$
- *Potentilla fruticosa 'Sunset'*, h50, bl 7-9) F
- *Hesperis matronalis* (Damastbloem, lila bloem, h70, bl 5-6) $\phi \phi \text{ F}$
- *Aster frikartii 'Mönch'* (Herfstaster, lila-paarse bloem, h70, bl 8-10) $\phi\Delta \text{ F}$

Aster cordifolius 'Little Carlow'

- *Sambucus nigra 'Black Beauty'* (syn. 'Gerda') h50cm, bl 6-7) $\phi\Delta\Delta \text{ F}$

- Actaea simplex atropurpureum , h 125-150, bl 10-11) $\phi\Delta\text{F}$
- Helenium 'Moerheim Beauty' of 'Rubinzweg' (oranje-rode bloem, h100, bl 7-8) $\phi\Delta\text{F}$
- Molinia caerulea 'Variegata' (Pijpestrootje , h70 , bl8-10) Δ

Aster dumosus 'Anneke'

- Sedum spectabile 'Iceberg' of 'Stardust' (Hemelsleutel, witte bloemscherm, h40, bl 8-9) $\phi\Delta\text{F}$
- Origanum laevigatum 'Herrenhausen' of 'Hopleys' (Oregano, purperroze bloei, h50, bl 7-9) $\phi\Delta\Delta\text{F}$
- Stipa tenuissima (Vedergras, zilverwitte bloeipluimen, h60, bl 7-9)
- Geranium sanguineum striatum (ooievaarsbek, h15-20, bl6-8) $\phi\Delta\text{F}$

Aster x frikartii 'Mönch'

- Salvia nemerosa 'Caradonna' (Salie, violetblauwe bloeiaar, h70, bl 6-8) ϕF
- Sedum spectabile 'Septemberglut' (Hemelsleutel, rozerode bloemscherm, h40, bl 8-9) $\phi\Delta\text{F}$
- Scabiosa columbaria 'Butterfly Blue' (Duifkruid, h30, bl 6-10) $\phi\Delta\text{F}$

Aster novae-angliae 'Barr's Pink'

- Buddleja (Vlinderstruik, purperroze bloei, h300, bl 7-9) $\phi\Delta\Delta\text{F}$
- Miscanthus sinensis (Japans sierriet, witte bloempluimen, h170, bl 8-10)
- Eupatorium maculatum 'Atropurpureum' (roze bloemschermen, h200, bl8-9,) $\phi\Delta\Delta\text{F}$
- Verbena bonariensis (Paarse bloemschermpjes op lange stelen, h140, bl 7-9) $\phi\Delta\text{F}$

Symbolen :

ϕ = waardplant dagvlinder

ϕ = nectarplant dagvlinder

F = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc. = potentiële prooien voor libellen

$h80$ = plant is 80 cm hoog

Δ = waardplant nachtvlinder

Δ = nectarplant nachtvlinder

$bl\ 7-9$ = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in september)

Geraadpleegde literatuur;

- **Crafer, Tim.** Foodplant list for the Caterpillars of Britain's Butterflies and Larger Moths. Atropos 2005
- **Waring, P. en Townsend, M.**, Nachtvinders: veldgids Nederland en België. Tirion 2006/2007
- **Lloyd, Christopher.** Colour for adventurous gardeners. BBC Books 2004
- **Miller-Klein, Jan,** Gardening for Butterflies, Bees and other beneficial insects. Saith Ffynnon Books 2010
- **Picton, Paul.** The Gardener's Guide to Growing ASTERS. David & Charles Publishers 1999